

О. ВОЛОДИМИР КЛОДНИЦЬКИЙ
Доктор Політичних Наук

Суверенна Українська Держава і українська заморська іміграція

РЕФЕРАТ ВИГОЛОШЕНИЙ 17-ГО ЧЕРВНЯ 1945
НА ВІЧУ В КУПЕР ЮНІОН В НІО ЙОРКУ, Н. Й.



Issued by The Ukrainian-American Citizens' League
of New Jersey, Inc., 675 So. 19th St., Newark 3, N. J.

ВЕРЕСЕНЬ 1945.

о. ВОЛОДИМИР КЛОДНИЦЬКИЙ
Доктор Політичних Наук

Суверенна Українська Держава і українська заморська іміграція

РЕФЕРАТ ВИГОЛОШЕНИЙ 17-ГО ЧЕРВНЯ 1945
НА ВІЧУ В КУПЕР ЮНІОН В НЬЮ ЙОРКУ, Н. Й.



Issued by The Ukrainian-American Citizens' League
of New Jersey, Inc., 675 So. 19th St., Newark 3, N. J.

ВЕРЕСЕНЬ 1945.

ПЕРЕДМОВА

З приводу Меморандум про лінію Керзона, що його видала Українсько-Американська Горожанська Ліга стейту Нью Джерзі в березні ц. р., деякі українські газети в Зєдинених Державах та в Канаді піднесли цілий ряд закидів проти мене, що цей меморандум підписав.

Звичайним порядком на усі ці закиди можна було дати відповідь у пресі, — в цих самих газетах, які засудили меморандум, як злочин проти України і фальшування її історії. Однак такий звичайний порядок, назагал прийнятий американською пресою, посеред українців в Америці й Канаді не існує. В нашій пресі далі покутує дух **скрайної нетерпимості**; до неї можна писати лише в такому дусі, яким у даний час дихають редактори. **В американській пресі можна відповісти редакторові на критику й осуди.** В нас не можна, бо наша преса ще не досягнула того рівня журналістичної етики, щоб людині, яку редактори засуджують, дати місце на оборону.

З цих причин я вважав за потрібне дати відповідь на всі злісні закиди та очернення на прилюдному вічу дня 17 червня 1945, в Купер Юніон в Нью Йорку. Цю відповідь, при допомозі Українсько-Американської Ліги стейту Нью Джерзі, тепер видаю отсею книжочкою.

Видаючи її, не можу поминути деяких відемних явищ в громадському житті американських українців. Зі споминів про початки громадської діяльності перших українських імїгрантів в Америці видно, що між ними були люди,

духовні й світські, які глибоко й серйозно застановлялись над громадськими обов'язками, над відношенням до українського народу і до нової батьківщини, над творенням українських організацій, і т. п.

Завдяки праці цих піонерів повстали зразу церковні громади, згодом братські (запомогові) організації, були спроби зберегти молоде покоління, творити бурси, були протести проти політики римо-католицької церкви, а далі була організована допомога українському шкільництву та всяким установам на Західній Україні.

Ступнево організації, головню братські, росли в число членів і в гроші. Увесь провід у політиці американських українців перебрали газети цих організацій, зглядно їх редактори. Самостійній пресі важко було розвинутись. Якщо хто сказав би, що в американському громадському, політичному житті увесь монополь проводу повинен належати до великих американських організацій — Елкс, Пруденшіял, Адд Фелловз, Вудмен, і т. д., — то американець з цього сміявся б. Посеред українців в Америці вся громадська й політична діяльність пішла власне цим дивовижним шляхом, на якому провідниками, політиками й дипломатами ставали урядники братських організацій і редактори їх газет, не зважаючи на це, що вони звичайно на цих ділянках не мали знання й опиту. Внаслідок цього вся громадська діяльність і політика обмежувались конкуренцією між братськими організаціями, нападами та газетною полемикою, що нераз доводили до судових процесів. Братські організації, відповідно до настроїв даного уряду чи редактора, приймали за свої політичні платформи галицьких українських політичних партій, — націонал-демократів, радикалів, католиків, гетьманців, — хоч ці платформи не мали ніякого пристосування до американських відносин.

Очевидно це були мильні шляхи. На цих шляхах аме-

риканські українці знаходили багато клопотів та попадали поміж елементи запідозрені в проти-американській діяльності.

Так було за Першої Світової Війни. Над газетами деяких братських організацій розведено строгий нагляд тому, що в них до безтями проповідувалась лояльність до австрійського цесарства і взагалі до Центральних Держав. Один відпоручник зі Старого Краю, що тоді стояв (і тепер стоїть), дуже близько до найстаршої газети, був запроторений до концентраційного табору, в якому перебував до закінчення війни. Передові діячі були погано записані в рекордах американської розвідчої служби. На українців в Америці впало клеймо, що вони непевний елемент, вороже настроєний до нашої нової батьківщини.

Здавалось, що це клеймо згодом затреться й забудеться. Однак після Першої Світової Війни прийшло ще до гіршого. Знову деякі наші центральні й локальні організації дозволили на це, що в них провід перебрали висланці і приклонники українських організацій в Європі. Між цими європейськими центрами і їх американськими філіями були певні ідеологічні контакти. Приїздили з Європи мілітарні й пів-мілітарні звязкові. Скликались віча, збори, паради, маневри, складались присяги на вірність закордонному Проводові, ширились наївно дівтацькі та крикливі "брошури", критикувалась перестаріла демократія і т. д. і т. д. У нас всякий крикун спасав неньку Україну. Деякі несовісні і хвалькуваті редактори, окружившись лідерчуками-потакувачами, ликували...

Завдяки тому, ще до Другої Світової Війни американським українцям знову прищиплено клеймо нелояльних елементів. В котрій організації і в котрій громаді невідомо про дуже пильні розсліди з боку Федерального Бюра Інвестиґації, — розсліди кожної особи, яка займала більш-менш видне становище посеред українського за-

галу в Америці? Невже так скоро забулось, що навіть фінанси деяких центральних організацій були поставлені під строгий нагляд державних установ так, що без їх дозволу уряди цих організацій не могли вільно тими фінансами розпоряджатись? Невже забулось це, що американських українців декуди відправляли з роботи, як непевних людей, що їм закидувано саботаж, що навіть при надаванні американського громадянства судді допитували петентів, чи не належать вони до такої то запідозреної української організації?

Цей новий досвід повинен був навчити українських самозванчих “диктаторів” в Америці, що життя нашого суспільства в цій державі мусить йти чисто американським шляхом і ніхто з них не має права так нерозважно й легкодушно, як досі, карколомною політикою й орієнтаціями накидати йому клеймо нелояльності та діяльності, що йде в розріз з американською політикою в міжнародніх стосунках.

Однак і тепер цей самозванчий провід американських українців таки розуму не навчився.

Друга Світова Війна закінчилась перемогою Об'єднаних Націй. На Міжнародній Конференції в Сан Франсиско 50 держав знайшли спільну мову в справі світового миру. Між цими державами була репрезентована також Радянська Україна.

Коли увесь світ стремить до трівого миру, бачучи, що ще одна війна може принести лишень повну руїну всім народам, наші “державні мужі” з Джерзі Ситі, Філадельфії і Вінніпегу таки далі воєнну пісню співають. Нової війни хочуть, за неї моляться, а широкій українській громаді на американському континенті говорять і пишуть, що єдине спасіння для України і її народу може принести лише Третя Світова Війна.

Америка, Англія, Радянський Союз, Китай, Франція

і всі інші держави можуть для світу бажати миру й безпеки. Для українських “політиків” в Америці й Канаді це нічого не значить, бо вони знають мудру пословицю — “наш американський уряд в дзвін, а ми в клепало”. Вони, наперекір усім Об’єднаним Націям, хочуть війни, пруть до війни і навіть нові політичні блоки основують. Війна, очевидно, має бути проти Радянського Союзу, а що в його складі є Радянська Україна, то також проти неї! Так рішили наші “державні мужі” і так мусить бути, хоч ця їхня лінія йде в розріз з політикою Америки.

Вже тепер американська преса і радіо розкривають, що нові політичні блоки заключили наші джерзисктсько-філадельфійсько-вінніпегські політики з недобитками шляхетської Польщі таки в Сан Франсиско, де здибались з приводу міжнародної конференції. Увесь мозок і напрям тій новій спілці дають польські політики — Розмареки і Матушевські. А їм до помочі будуть наші Катамаї, Шумейки, Грановські, Петрушевичі, Кушнірі ітп., що за народні гроші їздили на прогульку до Сан Франсиско. Дотепер ці “дезегати” ще не сказали народові, якто вони тишком-нишком з представниками розваленого польсько-шляхецького уряду “підписували” новий пакт проти України, — і хто їм на те право дав, і коли вони цю нову спасительну лінію народові до відома подадуть.

Отже люди з того самого табору, який стільки лиха накоїв американським і канадйським українцям, знову взяли за нову авантюру. Нехай же нікому не буде дивно, якщо через якийсь час почуємо новий закид проти американських українців, — що вони, на спілку зі збанкrotованим шляхецько-польським урядом беруться саботувати всесвітній мир!

В повній свідомості того факту, що міжнародну політику в імені і інтересах Америки може вести лише її державний уряд, я вірю, що цей уряд проти інтересів Амери-

ки і її народу не піде і всю цю міжнародню політику зі спокійним серцем за судьбу Америки я залишаю її державному урядові. Здоровий розум мені каже, що всякі спроби наших самозванчих диктаторів і дипломатів впливати на курс американської політики в міжнародніх відносинах не мали, не мають і не матимуть ніякого значення, а можуть лише принести нову ганьбу американським українцям.

Як лояльний американський громадянин я визнаю Радянську Україну державою українського народу так, як її визнала моя держава. Тим визнанням я радію. Я гордий на те, що український нарід, з якого я походжу, є тепер нарід державний.

Далі я вірю, що державний уряд Америки не має права наказувати Україні, який в ній має бути лад, а уряд України не має права наказувати Америці, який в ній має бути лад. Такого права не мають всі наші дипломати з дипломами і без дипломів. Такого права їм ніхто не дав і не дасть!

Не погоджуйчись з комуністичною системою, на якій сперта структура Радянської України, я все ж мушу визнати загально визнаний в світі факт, що Радянська Україна є держава українського народу. Світ не стоїть на місці. Отже не стоїть на місці ніяка держава. Вона жие, творить, змінюється. Якщо її сучасний лад лихий, я вірю, що він зміниться. Якщо добрий, то стане ще кращий.

Уважаю, що це є злочин проти українського народу, коли тут в Америці його нащадки будуть далі Україну шкандувати й обріхувати. Це є політика невідвічальних очайдухів, які поза своє власне роздуге "Я" нічого не бачать, тому й готові входити в якісь тайні коншахти з недобитками шляхецької Польщі, щоб такою злочинною спілкою нести шкоду Україні. Не заперечую, що уряд Радянської України твердий і в відношенні до своїх против-

ників безпощадний. Тому тимбільше всякі тайні політичні коншахти наших безпам'ятних "провідників" можуть тяжко відбитись на багатьох українцях і українських церковних та громадських установах на Україні, якщо ця карколомна політика цькування буде продовжуватись.

Пора українцям в Америці і в Канаді зрозуміти, що це не їх діло і не їх місце братись до вирішування того, який на Україні буде лад і порядок. Саме життя розв'яже багато цих проблем, якими ми так завзято турбуємось. Україні, яку ми любимо і до якої признаємось, ми можемо і повинні подати помічну руку в її сучасному по-воєнному положенні.

* * *

Це мої думки і погляди. Нікому я їх не накидаю. Не кажу, що вони непомильні. Нехай Шановний Читач, перечитавши отсю книжечку, Самий, Своім розумом, розсудить, чи правда за тими політиканами, які вічно неправдою, блахманом і цькуванням живуть і людей кормлять, чи може правда за мною.

о. Володимир Клодницький,
Доктор Політичних Наук.

Ньюарк, Н. Дж.
1 вересня 1945.

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА В АМЕРИЦІ І ЇЇ РОЛЯ

За двадцять років мого побуту в Америці я бачу, що в нашому національному таборі творяться певні кліки, які захоплюють у свої руки газети й завсіди ведуть якусь боротьбу, без огляду на це, чи ця боротьба має моральне оправдання, чи його не має. Я довго застановлявся й шукав причин цієї громадської хвороби, яку витворюють ці кліки і прийшов до заключення, що першою причиною є неущто — повна відсутність волі чогось навчитись і цю науку передати суспільності; а друга причина — це бажання за всяку ціну вдержатись при т. зв. “проводі”, чи краще сказати при заняттю, яке не вимагає надто великої праці над поглибленням власного знання та переданням його громадянству. Всяка ж боротьба такого типу, яким відзначились наші національні газети в Америці, це лише каламучення води, в якій, кажуть люди, — легше ловити рибу. В такій боротьбі не треба ані вже засвоєного знання, ані поглиблювання того знання студіями. Тут вистачить трохи хитрощів і пустомельства та вознесення себе на постументи — одного разу великих героїв й патріотів, а в інших випадках — оборонців культу Франка чи Шевченка, захисників непорушности церковних обрядів і т. д. Ось таку дешеву боротьбу, боротьбу лише за шкурницькі інтереси, наша національна преса в Америці нераз штучно викликувала і штучно її підсичувала, та, звичайно, її ніколи не виграла, капітулювала і через якийсь час розпочинала розчиняти посеред народу нову халепу.

Колись, як про це свідчать річники певних газет, наша національна преса воювала проти греко-католицького єпископа Сотера Ортинського, якого перед тим гаряче вітала; опісля біла його, навіть тоді, коли він вже лежав на катафальку. Але заки того єпископа поховали, ця ж сама преса і післала вінок на його могилу.

Вже за мого побуту в Америці, наша національна пре-

са воювала проти другого греко-католицького єпископа о. Д-ра Константина Богачевського, приписуючи йому Бог зна які злочини: і “ворог народу”, і “посланець Польщі”, і “латинізатор”, і що хочете, — лишень на те, щоби розбій продовжувався. Верховоди тієї “завзятої боротьби на життя й смерть” були навіть сформувавши свою власну консисторію (навіть податок від церковних громад збирали і за свій труд собі платили), а вслід за тим були викляті з греко-католицької церкви. Але вневдовзі вони до того ж єпископа і до тої церкви примилувалися, придобрувалися, покуту за свої прогріхи прийняли й заклились, що на будуче будуть бити кого захочете, лишень не вищезгада-ного єпископа.

Одні газети тої національної преси побивали гетьманців. Гетьманці відбивались та нові “Отченаші” скла-дали, щоби ламати “кости кирині”, бо, мовляв, Україну можна спасти лишень гетьманом — “Україні один шлях, — один гетьман, один стяг!”

Не такі давні ті часи, коли наша національна преса захоплювалась старими літаками, що при їх допомозі мали бути вишколені боевики, які мали Україну “визволити”. З цього приводу було багато славословій, багато рейваху, але... ані одного визначного пілота, ані бомбардира українського ці летунські школи й маневри не дали.

Не так давно наша національна преса захоплювалась присягами, що їх мусіли складати американські громадяни українського походження, — присягами на вірність всяким закордонним, партійним проводам. Ця забавка в політику була злочинною, бо вона свідчила про нелояльність американських українців супроти американської держави.

Звичайно, наша національна преса ніколи не хотіла призадумуватись над тим, що в Америці є релігійна толеранція і, де лишень могла, поширювала релігійну нетер-

пимість й по диявольськи тішилась тим, що одна українська церковна група зажирає другу українську церковну групу.

Політикани, які захопили в свої руки нашу національну пресу в Америці, — здебільшого пресу видавану українськими допомогливими організаціями, — вживають тієї преси до всякого розбою, а цей розбій закривають диким, самозванчим правом на якийсь спеціальний патент на ущасливлення України, — патент, що його лишень вони держать міцно в руках. Цей самообман про посідання такого патенту так завернув голови деяким людям, що вони, допавшись до преси, направо й наліво воюють проти кожного, хто не з їхньої кліки, хто не йде з ними до бою з різними вітряками, чи хто не приймає їхніх поглядів і наказів за святі, непомильні та єдино-спасительні.

Ми були свідками боротьби розведеної нашою національною пресою проти Січинського, проти Чижя, проти Д-ра Левицького, проти Д-ра Цегельського, проти Цеглинського, проти Ревюка, проти Ляховича, проти Володимира Кедровського, проти о. Гундяка, — словом проти кого хочете, аби лишень той псевдо-політичний розбій не переривався.

В останніх часах ця преса поставила собі за завдання доконати розбою на мені.

Хто слідив за нашою національною пресою на протязі останніх трьох місяців, той мусів читати плюгавенькі й дуже нікчемно написані статті проти мене у “Свободі”, в “Америці”, у дітройтській “Порі”, і в “Українському Голосі” та інших газетах з національного табору в Америці і Канаді.

Счинився в тій пресі страшний галас. Дивіться, людоньки, дивіться, появилвся в Америці український Орлеманський, появилвся комунофіл, “червоний отець”, зрадник української справи, появилвся чоловік з національного табору, який українську справу запродує. Велику шкоду

заподіяв той о. Клодницький, той доктор “не знати від чого”, той “політичний дилетант”, той “неграмотний політик”, що ним підписаний меморандум у справі лінії Керзона, який, мовляв, американські державні мужі, не читаючи, прямо “на сміття викинули”.

МЕМОРАНДУМ В СПРАВІ ЛІНІЇ КЕРЗОНА

Перейдемо до того меморандум виданого Українсько-Американською Горожанською Лігою стейту Нью Джерзі в справі лінії Керзона, що має розмежовувати Радянську Україну від Польщі. Що саме спонукало цю Лігу, яка є лишень стейтовою організацією американських українців, і мене видати меморандум у справі на стільки важній, що набрала міжнародного характеру?

Усі ми гаразд знаємо, що від кількох років уряд до-воєнної Польщі, що перебуває на еміграції в Лондоні, веде широку й шалену кампанію за цим, щоби корінні українські землі положені на схід від лінії Керзона, залишились при Польщі. Польський уряд в Лондоні витрачував щороку на своє удержання та на ведення своєї пропаганди 185 мільонів доларів, не враховуючи тих великанських сум, що їх рі-річно складають на пропаганду американські поляки.

Польському урядові в Лондоні, помимо всіх його невдач на міжнародній арені, йде про це, щоби в Америці та Англії виробити й поширити переконання, що Радянський Союз перевів четвертий розбір Польщі та безправно забрав польські землі на схід від лінії Керзона, тобто: Східну Галичину, Волинь, Полісся й Підляшшя та прилучив їх “до Росії”. Про це, що на цих землях живе більшістю українське населення, польська пропаганда майже не згадує. Дуже рідко знаходяться в цій польській пропаганді натяки на якихось “русинів”, “греко-католиків”,

які дуже люблять Польщу і за всяку ціну хочуть до неї належати.

Конгресмени польського оходження в американському конгресі видали безліч заяв в дусі цієї польської пропаганди. Ці заяви вміщено в виданнях офіційного “Конгрешенел Рекорд” і ними засипано всіх сенаторів, конгресменів, кожна американську пресову агенцію, кожен університет і майже кожного видатнішого громадянина Америки.

Американська преса, особливо деякі газети, почали й собі бити в дзвін тривоги, що, мовляв, миролюбивій Польщі, демократичній Польщі, першому альянтови Америки, **”жорстокий” Радянський Союз загарбав половину польської національної території.**

В такий час наша націоналістична преса і організації, яким вона повинна служити, не лише мовчали наче на замовлення, але ще й собі почали делікатно й обережно боронити “демократичну Польщу” та підносити голос протесту проти Радянського Союзу. Із заяв видаваних людьми, які опанували нашу національну пресу також виходило, що Радянський Союз безправно забрав собі Галичину, Волинь, Полісся та Підляшшя і прилучив їх “до Росії”.

У словнику редакторів цих газет Радянської України не було; нема, мовляв, ніякої України, є лишень Росія, яка загарбує наші рідні землі, що їх населення, хто зна, чи до Росії хоче належати. Заяви, що виходили з національного табору у справі цих земель були слабкі, баламутні, без ніякої логіки, бо вся наша національна політика за останні два роки є нерішуча, баламутна та наївна.

ДЛЯ ЧОГО БУВ СФОРМОВАНИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ?

Правда, в 1940 році був організований **Український Конгресовий Комітет**, якому прищіплено досить неопределені та загадочні політичні аспірації. Але той комітет довгий час ніякою політикою корисною для українців не займався. Роздобувши трохи грошей на свою політичну акцію, Конгресовий Комітет прийшов до переконання, що видання композицій Олександра Кошиця на рекордах є найбільшим та найважливішим політичним досягненням. Сьогодні маємо альбом рекордів бл. п. Олександра Кошиця, але я сумніваюся, чи той альбом рекордованих пісень за гроші складені на політичну акцію є виявом політичної акції й зрілості політичного тіла.

В національній пресі, а щоб бути точним, у **Свободі**", з березня 15-го 1945 року ми стрічали свого часу таку політичну статтю: одна українська жінка, що її чоловік чех, рідить лідерам, щоб вони їхали на конференцію у Сан Франсиско, щоби взагалі щось робити в українській справі. Редакція **"Свободи"** відповіла на цю пораду-закид, що редактори не мають часу, вони ж мусять на щоденний хліб грацювати так, як кожен робітник.

Те ж у **"Свободі"** у статті **"Хто винен, що є застій"**, з березня 28-го 1945 року, ми зустрічал голос іншого дописувача з Нью Йорку, який радив, щоби конечно щось ро-

бити в українській справі і на цю роботу зложив пару доларів для Конгресового Комітету.

* * *

Серед такого застою і безпуття, які аж надто яскраво свідчили про безрадість національних лідерів, ми, що правда, стрічали в “Свободі” дивовижні статті проф. Чубатого, — дивовижні своїм прихильним тоном до польської пропаганди. Візьмеш, бувало до рук українську газету зі статтею самозванчого професора і, читаючи, мимоволі запитуєш сам себе чи це дійсно “Свобода”, чи може це українське видання “Нового Свята”? Ось так українській справі служила, так її захищала, так її пропагувала українська національна преса в Америці. Так ця преса робить донині.

* * *

Беручи під розвагу таку безпутність нашої преси та політиканів, які її змонополізували для себе, Українсько-Американська Горожанська Ліга стейту Нью Джерзі, на мое внесення, рішила видати заяву, щоб поінформувати бодай деяких конгресменів і сенаторів, з якими я живу в приятельських відносинах, щоб вони самі не зробили, або не приєдналися до видання якоїсь заяви покривджуючої Україну та її нарід. З такою заявою я вибрався в місяці лютому ц. р. до Вашингтону і своїм приятелям її доручив для інформативних цілей. Мої приятелі зробили мені закид, що з українського боку не зроблено досі нічого супроти односторонньої польської пропаганди і звернули увагу, що в справі розмежування українських і польських земель треба виготовити обширніший і річевий меморандум і ним, подібно як поляки, засипати конгресменів, сенаторів, членів делегації на конференцію в Сан Франсиско, Департамент Стейту, університети, бібліотеки, пресу і провідних людей в Америці.

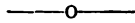
* * *

В березні ц. р. я викінчив меморандум, в якому звер-

нув увагу на факт, що багато американських політиків і журналістів не визнаються на українсько-польським спорі, бо всі вони говорять про “четвертий розбір” Польщі. У меморандумі, на основі історичної аналізи, я вказав на той гнет, що його розвинули над українським народом Західної України польські шляхтичі-февдалісти та на боротьбу українського народу за свою державність. Я спеціально підкреслив, що не Росія заняла західно-українські землі, але Радянська Україна — одна з держав Радянського Союзу — приєднала до себе територію, що географічно й етнографічно належить до України.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА ЯК СУКЦЕСІЙНА ДЕРЖАВА

В меморандум є один розділ, в якому стверджено, що сучасна Радянська Україна є наслідницею Української Народньої Республіки. Це твердження спричинило бурю закидів, що, мовляв, я “фальшую історію” тому, що я переродився в “комунофіла”.



У державознавстві є науковий термін — “сукцесійна держава”. Так напр. Французька Республіка є сукцесійна держава, тобто наслідниця французької монархії. Західно-Українська Республіка була, на своїй території, сукцесійною державою, після розвалу австрійської монархії. Українська Народня Республіка була, теж на своїй території, сукцесійною державою після розвалу царської Росії. Сучасна Українська Радянська Соціалістична Республіка є сукцесійною державою після двох попередніх українських республік — східної та західної.

Міжнародне право не цікавиться, чому Західна Україна стала сукцесійною державою після Австрії, або чому Українська Народня Республіка стала сукцесійною державою після розвалу царської Росії. Міжнародне право стверджує реальний факт. Отже тому мені вільно було вжити

того терміну, не аналізуючи боротьби між попередньою державою і суцесійною державою.

Мене безмежно дивує, що наші т. зв. редактори і нібито знавці історії — в Америці і в Канаді — причепилися до цього місця в меморандумі, чому вони, не спроможуться на поважніший аргумент, а кричать про фальшування історії і неначе б то домагаються аналізу переходу чи наслідства влади від Укр. Нар. Республіки до Укр. Рад. Соц. Республіки?! Я міркую, що той вереск тому повстав серед наших полонофілів, що вони хотіли, щоб я був висвітлив, що уряд УНР з Пілсудським зробив договір, яким УНР зріклась Галичини на користь Польщі за ціну польської воєнної виправи під проводом Пілсудського на Рад. Україну в 1920 році.

Я цієї чорної сторінки з нашої історії не хотів в меморандум втягати, бо вона б послаблювала наші претенсії на право соборності наших українських земель. Я рівнож уважав за доцільне промовчати, що армія УНР з бл. п. Симоном Петлюрою на чолі, оборонила Польщу в 1920 р. перед військами Рад. Союзу, а в тому й перед військами України, яка хотіла об'єднати ще в той час всі українські землі в єдину державу українського народу.

* * *

Меморандум підписано мною, як головою Українсько-Американської Горожанської Ліги стейту Нью Джерзі. Ця організація існує колю п'ять років і згідно з її статутом і практикою всі документи підписує Chairman of the Board of Directors. Отже підпис є правильний і законний. Не в своїм лишень імені, але від імені Ліги я підписав меморандум, якого три наклади розіслано до установ й осіб, що їх справа розмежування українських земель від польських могла цікавити.

ВІДГОМІН МІЖ АМЕРИКАНЦЯМИ

Як же відізнались на Меморандум Українсько-Американської Горожанської Ліги більш чи менш визначні американці? Чи насправду вони, не читаючи меморандум, “викинули його на сміття”, — як це писали “найвизначніші українські політики”?

Дозволимо собі кнавести лише деякі з 89 мною отриманих листів. Ось вони:

OFFICE OF THE VICE PRESIDENT

WASHINGTON

April 3, 1945

Reverend Vladimir Klodnycky
 Ukrainian-American Citizens League of
 New Jersey, Inc.
 675 South 19th Street
 Newark 3, New Jersey

Dear Dr. Klodnycky:

I want to thank you for your letter of March Thirty-first with the enclosed Memorandum concerning the eastern boundaries of Poland, and also a copy of a letter sent to Senator Arthur D. Vandenberg.

I appreciate very much having this information.

Sincerely yours,


 Harry S. Truman

JAMES E. MURRAY, MONT., CHAIRMAN
 DAVID I. WALKER, MASS. ROBERT M. LA FOLLETTE, JR., WIS.
 ELBERT D. THOMAS, UTAH ROBERT A. TAFT, OHIO
 CLAUDE PETERSON, ILL. GEORGE D. AHEEN, VT.
 ELLEN S. DILLINGER, I.A. JOSEPH P. BALL, MISS.
 LUTTER HILL, ALA. H. ALEXANDER SMITH, N. J.
 DENNIS CHAMBERLAIN, MICH. WALTER KROMBE, OREG.
 JAMES M. TURNELL, DEL. FORREST C. DONNELLY, MO.
 JOSEPH F. GUFFEY, PA.
 BLISS D. JOHNSON, S. C.
 J. W. FULBRIGHT, ARK.

CHARLES A. McNAIR, CLERM.
 PAUL SAMPLE, ARIZ., CLERM.

United States Senate

COMMITTEE ON
 EDUCATION AND LABOR

April 2, 1945

My dear Doctor Klodnycky:

Thank you for the copy of the memorandum concerning delimitation of the boundary between Poland and the Ukraine. I read the memorandum carefully and I found much food for thought in it. In my opinion, your brief is especially well done. As all representatives elected by the people, I am always interested in the opinions of my constituents.

I thank you for the copy of your letter to Senator Vandenberg. I believe that he also will give your memorandum careful thought and that he will find therein much information of value to a representative of the United States at the San Francisco Conference.

I know of the Crimean decisions. I have some knowledge of the history of Eastern Europe (Poland, Lithuania, White Russia, Ukraine, etc.) and I feel that you, as an American citizen of Ukrainian origin, can well be pleased that today the chances for Ukrainian representation as an independent nation at the coming World Conference are very good. I know that you are proud of your Ukrainian origin because of the valiant part played by the Ukrainian nation as part of the Soviet Union in the struggle on the Eastern Front. I believe that victory will soon be ours.


Naturally, we must have vision and must see clearly that the new epoch now beginning in the world will be fruitful. However, we must view the future through a telescopic and not a microscopic lens. We must be united in our efforts to bring the war to a successful conclusion and to help the world regain its humanitarian ideals of freedom and justice.

Needless to say, I look forward very much to the afternoon of April 22, when I will have an opportunity to pay my respects to you fine folks.

With warm regards.

Always cordially yours,

Rev. Dr. Vladimir Klodnycky
 Ukrainian-American Citizens
 League of New Jersey Inc.
 675 South 19th Street
 Newark 3, New Jersey



ADDRESS OFFICIAL COMMUNICATIONS TO
THE SECRETARY OF STATE
WASHINGTON, D. C.



DEPARTMENT OF STATE
WASHINGTON

In reply refer to
PL

May 5, 1945

My dear Dr. Klodnycky:

I acknowledge the receipt, by reference from the White House, of your letter and enclosure of April 4, 1945, with which you enclosed a "Memorandum Concerning Delimitation of the Boundary Between Poland and the Ukraine" and a copy of a letter to Senator Arthur H. Vandenberg on this subject.

Your remarks and your commendation of the late President Roosevelt for his part in the Crimea Conference have been noted with interest by the appropriate officers of the Department, and you are assured that your support of and generous remarks concerning Mr. Roosevelt were appreciated.

Sincerely yours,

For the Acting Secretary of State

J. M. Colton Hand
J. M. Colton Hand
Chief, Public Views and
Inquiries Section
Division of Public Liaison

UNITED STATES SENATE
Washington, D. C.

March 30, 1945.

Rev. Dr. Vladimir Klodnycky,
675 South 19th Street
Newark 3, N. J.

Dear Dr. Klodnycky:

I have your letter of March 28, along with a copy of your letter to Senator Vandenberg, as well as a memorandum concerning the delimitation of the boundary between Poland and the Ukraine.

I believe you and I see alike on this situation, and I am delighted to have the material you sent me for my consideration.

With kindest personal regards, I remain

Sincerely yours,
ALBERT W. HAWKES.

DEPARTMENT OF STATE
Washington, D. C.

April 12, 1945.

My dear Dr. Klodnycky:

I have received the Memorandum concerning Delimitation of the Boundary Between Poland and the Ukraine which you submitted on March 20, 1945 in behalf of the Ukrainian-American Citizens League of New Jersey, Incorporated.

The views expressed in this memorandum have been noted by the appropriate officials of the Department.

Sincerely yours,

LLEWELLYN E. THOMPSON, JR.
Acting Chief, Division of
Eastern European Affairs.

CONGRESS OF THE UNITED STATES
House of Representatives
Washington, D. C.

April 9, 1945.

Dear Dr. Klodnycky:

I acknowledge the receipt of your memorandum concerning the delimitation of the Boundary between Poland and the Ukraine, which I have read with interest, and thank you for sending the same to me.

With best wishes, I remain,

Very truly yours,

ROBERT W. KEAN.

CONGRESS OF THE UNITED STATES
House of Representatives
Committee on Labor
Washington, D. C.

April 17, 1945.

Rev. Vladimir Klodnycky,
Chairman, Ukrainian-American Citizens League
of New Jersey, Inc.,
675 South 19th Street, Newark 2, New Jersey.

My dear Doctor Klodnycky:

Upon my return to Washington, your memorandum of recent date concerning the agreement at Yalta respecting the boundaries of Poland and Russia was brought to my attention.

I have given much thought and serious consideration to the so-called Polish question and I believe that the decision reached at Yalta will be reviewed at the Conference in San Francisco, starting April 25th. I am glad to have the memorandum you forwarded for my own study of the matter.

Thanking you for sending me these facts, I am

Sincerely yours,

(MRS.) MARY T. NORTON

Як відізналась американська преса про меморандум? Американська преса прийняла меморандум прихильно. Згадали його газети в Ньюарку, Трентоні, Елізабет і т. д., подібно, як оцей голос газети в Бейон, Н. Дж.:

UKRAINIANS MAKE APPEAL FOR RIGHTS

Memorandum Denies Curzon Line New Partition of Poland

A plea for the rights of Ukrainien in the final settlement of boundary lines of Poland and Russia is voiced in a memorandum: "Delimitation of the Boundary Between Poland and the Ukraine" issued by the Ukrainian-American Citizen's League of New Jersey of which the Rev. Dr. Vladimir Klodnycky is chairman. Copies of the memorandum have been sent to members of Congress.

The memorandum, setting forth Ukrainian hopes, was submitted at a meeting of the organization at Newark on March 20, and in broad outline trace the history and conflicts between Poland and the Ukraine.

Denying that the acceptance of the Curzon Line implies a new partition of Poland, the memorandum states that "it is rather a magnanimous settlement in the interest of the final pacification of eastern Europe."

"People who have no conception of eastern Europe history will talk about 'Russia annexing lands which never belonged to her.' They seem to be unacquainted with the fundamental fact that the Russian state grew, in the course of ages, out of the original nucleus of the Ukraine; that Galicia constitutes one of the oldest component parts of that ancient Ukraine which gave rise to the great and mighty land of the Soviet Union. Besides, Galicia and the rest of the western Ukraine are not being annexed to Russia. They are joining the Soviet Republic of the Ukraine.

"After all, America is heading for a long period of close co-operation with the Soviet Union of which the Ukraine is one of the principal members. The voice of Kiev may be for the time being subsidiary to that of Moscow, but the advent of peace will surely afford great opportunities of fuller expression to those individual nations which compose the Union of the Soviets."

The memorandum pointed out that "Ukrainian blood is being shed so that the sister nation of Poland may live once again and may be afforded one more chance to shape its destiny in accordance with its own free will. Surely a restitution of some of the Ukrainian lands to their own people is but a small price to pay for the millions of Ukrainian lives sacrificed in the cause of Poland."

Poland's claim to Ukrainian lands is vigorously denounced in the memorandum which stated that "Ukrainians have a sacred right to their native country." and that "on the other hand, the Poles should have no right whatsoever to this same Ukrainian territory which is not and never has been Polish."

UKRAINIAN GROUP OFFERS VIEWPOINT ON YALTA PLAN

A new viewpoint on the boundary between Poland and the Ukraine suggested in the Yalta agreement has been offered by the Ukrainian-American Citizens League of New Jersey, with the Ukrainian Orthodox Church, 35 W. 22nd St., concurring.

The memorandum, which is to be submitted to various congressmen, to the State Department and to the San Francisco Conference, declares that historically four eastern-European lands, Galicia, Volhynia, Holm and Podlassium formed part of the Ukraine rather than of Poland.

Polish annexation of non-Polish provinces after World War I was in direct violation of Woodrow Wilson's Fourteen Points, the memorandum states, and the injustice laid the dangerous seed of World War II.

"If the Atlantic Charter is applicable to the Poles, then surely it must also be applicable to the Ukrainians," the memorandum declares.

The Curzon Line as confirmed by Yalta, it continues, was drawn up at the expense of the Ukraine, rather than of Poland, with important portions of Ukrainian national territory, with a population of 500,000 to 1,000,000 west of the line.

It further states. "This new Poland is now being liberated from Nazi tyranny. To a great extent, this liberation is being accomplished by the armies of the Ukraine. Ukrainian blood is being shed so that the sister nation of Poland may live once again and may be afforded one more chance to shape its destiny in accordance with its own free will. Surely a restitution of some of the Ukrainian lands to their own people is but a small price to pay for the millions of Ukrainian lives sacrificed in the cause of Poland."

(*"The Bayonne Times"*, April 3, 1945.)

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА ПРО МЕМОРАНДУМ

Українська преса в Америці і в Канаді прийняла меморандум дуже оригінально. Національна преса, навіть не передруковуючи його тексту, не переводячи в науковий спосіб його аналізу, накинулася на меморандум не так, як пристойть людям, які хочуть мати марку лідерів, але прямо в вуличний спосіб, люто обкидуючи мене болотом.

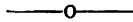
Українська ліва преса передрукувала меморандум,

не даючи на нього багато коментарів, але вітаючи його в прихильному тоні.

Третя група нашої преси, теж національної, навіть словом про меморандум не згадала.

Як сказано вище, національна преса — “Свобода”, “Америка”, “Український Голос” в Канаді, Починкова “Пора” в Дітройт, і т. д., затративши ознаки всякої етики, помістили некультурні, непристойні, вуличні статті про меморандум і його автора, б’ючи на тривогу, що один член національного табору, — тобто я, — перемінився в “комунофіла” і цим наніс українському народові й його справі необчислену шкоду.

На всі ці безглузді закиди я заявляю всім — націоналістам і соціалістам, правим і лівим, радикалам і клерикалам, і кому б не було, що я не став ані комуністом, ані комунофілом. Бо, щоб бачити якесь явище в його реальному світі, то не конче треба бути аж комуністом, а вистане мати громадську честь, сумління й розум.



МОЯ ОЦІНКА РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В 1927 Р.

Радянську Україну я визнаю не від сьогодні. Вісімнадцять років тому я видав був політичну розвідку під назвою “Демократія чи Автократія?” і в ній, вже годі, я твердив, що українці на Радянській Україні є державним народом. На доказ цього з тієї розвідки наводжу наступні цитати:

“Наша схильність до непризнавання сягає так далеко, що багато із демократично-національних елементів не хоче признавати існування Радянської України. Густо-часто говориться: ‘Яка там Радянська Україна? Немає ніякої Радянської України — нічого немає! Леда день більшовизм впаде (приміром на весні)’. Те падання більшовизму ‘на весні’ триває вже 10 літ і воно багатьом групам не дає можності створити собі напрямних в політиці. Торкнувшись того питання — є, чи нема Радянської України, — ми му-

симо сказати: Радянська Україна сьогодні існує. Ми можемо з устроєм і державним ладом симпатизувати або не симпатизувати, але мимо того мусимо уважати її більшою або меншою величиною в політичному житті нашого народу.

“Розумуючи далі, ми з морально-політичних міркувань мусимо признати Радянську Україну й українську державність у ній. Це є корисна тактика спеціально на міжнародній арені! Орієнтуючи світ про українську націю, нам далеко краще підкреслювати, що ми є членами державної нації, а не членами племені . . .

“. . . Так, ми є сьогодні державною нацією! Ми рівнож бачимо на Радянській Україні багато елементів чистої української державности.

“Признавати Радянську Україну державою, це значить що іншого, як сліпо орієнтуватися на чужу силу.

“На чужу силу орієнтуються ті, котрі взагалі ніякої сили не мають; ті, котрі взагалі напрямних в політиці не мають; ті, котрі дожидають милосердя із сторони того, на кого орієнтуються.

“Наколи сили нашого народу зростуть і наколи українська держава, остаючи в Союзі, політично й економічно скріпне, то чому нам не вірити, що Україна в Радянському Союзі не зможе зайняти першого, тобто, провідного місця?

“Ми, говорячи про Радянську Україну в дусі признавання, виступаємо на арену політичного життя, як члени державної нації!

“Радянські українці, не виконавці волі Москви, як це в нас говориться. Це лише союзники Радянського Союзу, які все намагаються остатись в ролі членів державної нації.”

Цю, мною написану, розвідку я перечитав на конгресі Об'єднання в Філадельфії в 1927-му році. Над моїм рефератом була дискусія. Я свої погляди оборонив, а дока-

зом цього є те, що моя розвідка, хоча й націхована симпатіями до Радянської України, була в цілості надрукована у нашій газеті “Свободі”.

УКРАЇНЬКА ЗАМОРЬСЬКА ІМІГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВІДНОШЕННЯ ДО РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Ствердивши цим фактом своє особисте ставлення до Радянської України, я постараюсь проаналізувати угруповання американських українців з огляду на їх відношення і симпатії до того, що діється тепер на українських землях.

1. АНТИРАДЯНЦІ

Починаю від того власне національного табору, що його провід вбив собі в голову найбільшу глупоту, а саме, що він єдиний має якесь неписане право диктувати свої погляди чи забаганки не лише самій українській суспільності в Америці, але й всьому українському народові на його рідній землі. Цей табір має в своїх руках газети наших заповомогових організацій. Цей табір України, як держави, не признає. Все, що діється на Україні, він бачить в чорному світлі. Люди, а головно ж провідники того табору такі заїлі, такі некритичні, такі засліплені, що у своїх потягненнях вони готові співпрацювати з ким би то не було, навіть з панським польським урядом в Лондоні, аби лише поборювати Радянську Україну. Вони кажуть, що на Україні нема нічого доброго, саме зло, а за все це винен Сталін. Всни поширюють погляд, що українська держава нічого не варта, українці нічого не мають, українці вічно нещасливі, вічно биті, вічно в кайдани закуті, на Україні взагалі немає чесних людей, там залишились самі комуністи, — слуги Москви. Час-від-часу вони згадають у своїх газетах про українські армії, що

здорово били німців, про генералів українських, що визначились у боях і тоді ніби радість виявляють, який то народ український твердий і боевий, а які в нього славні генерали. Але виходить це якось так, що за ці великі геройські досягнення українських армій ті панове наче беруть увесь кредит собі, а читач наших газет мимоволі мусить себе питати: хто ж то так німаків б'є — Тимошенко, Малиновський, Черняхівський, — чи то може так Др. Мишуга і професор Чубатий їх розгромлюють? Але, підождіть! Нехай тільки не буде деякий час відомостей про генерала Тимошенка чи іншого українського генерала, як наші полководці з Джерзі Ситі, чи з Філадельфії, з Вінніпегу чи з Торонта починають репетувати: “А де ж то ділися наші українські генерали? Що з ними? Чи часом бува Сталін не казав їх розстріляти? А ми не казали, що так буде?” Те саме вони плещуть про українські армії. Раз кажуть: го-го, аж чотири червоні українські армії нацистів б'ють і плакати не дають, бо це ж нащадки славних запоріжців. Українські армії перемагають, українські армії вкриваються славою, українські армії то свідоцтво, що наш народ життєздатний і державний.

А вслід за тим вискочить котрийсь перомаз на сторінках національної преси і давай верещати: Які там українські армії? Вони лишень з імені українські, а в дійсності ніяких українських армій нема. Та в тих ніби українських арміях служать татари, грузини, чукчі і монголи. Все обман, все неправда. Єдина правда лежить в нашій кишені і коли ми її дозволимо, то вона трошки на світ покукає, а коли заткнемо, то сидить маком.

Перегляньте нашу “Свободу”, “Америку”, Український Голос”, гетьманського “Робітника” і їм подібні газети за останні роки і побачите, що ось в такий спосіб їхні редактори водили наш загаль по всяких багнах і джунглях крутанини та брехні.

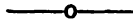
Таке саме відношення до всього життя на Україні.

Читаєте в українських національних газетах про те, що на Україні відкриваються школи — від сільських до університетів, що там відновлено театри і опери, що там працює Українська Академія Наук, що українські вчені добувають своїми працями й досягненнями славу в науковому світі, що там видають нові літературні твори, що виходять у світ нові композиції, відбудовуються фабрики, наладжуються шахти, народ оре та засіває спалену землю, — одним словом Україна повертається до нормального життя після страшної воєнної заверюхи. Це вам в газеті напишуть, очевидно собі возьмуть кредит, а за кілька днів знову крутять і ме-лять, що України нема, життя на Україні нема, “там лише Росія”.

Є деякі радикальні й ліві елементи, які кажуть, що ця група складається із здеклярованих фашистів чи нацистів і виславляють деяких політичних ліліпутів і хвальків, немов то вони мали якісь близькі зв'язки з Муссоліні і Гітлером, бо, мовляв, дехто з них промовляв через Геббельсове радіо і гайлькав. Я є того переконання, що ці хлопчики ані Гітлера, ані Муссоліні на очі не бачили, ані ніякого визначного нациста чи фашиста. Даремне деякі з них пускали між нарид секретри, що до Гітлера їдуть на конференції і в дарі від певного українського табору в Америці везуть йому дорогоцінний годинник, і що Гітлер був такий ласкавий, що годинника не прийняв.

Вся та історія, всі ті секрети зродились на ниві блофу і перехвалок політичних спекулянтів. Поїхав чоловік за народні гроші до Європи на вакації, викупався, відпочив, погуляв. Та не міг він, повернувши з Німеччини, людям казати, що за їх гроші зложені на визволення України, він викупався, випив чи погуляв. Отже давай замилювати очі людям, який то він великий політик, який мудрий, яка важна особа, з ним говорять великі люди, державні мужі, канцлери, амбасадори, дипломати. Міг котрий з тих хвальків балакати з яким вісімнадцятим підсекрета-

рем двадцять-п'ятого секретаря якогось бюро пропаганди, а він з того зробив велику історію, що могла йому у сні приснитись.



ХТО ЗРОБИВ З АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ Т. ЗВ. САБОТАЖНИКІВ?

Через того рода історії нароблено в Америці великого галасу. Американці видали кілька пашквілів, в яких представлено небезпеку в Америці від українських нацистів і саботажників — і велике айайай, і розсліджував Еф-Бі-Ай, і нічого не знайдено, лише одно, що наші політики самі про себе пускали дурні небелиці. Ця забавка в політику на довгий час поставила була українську імміграцію на “нелояльних горожан”. Наших робітників у фабриках та новобранців при війську трактовано несправедливо як “непевний елемент”.

Пригадайте, як то в нас були військові організації. Бувші старі австрійські вояки і капрالی повбирались в уніформи, черева попідперізували ремінцями, нашили собі всяких відзнак і медалів і парадували. На печатці своєї організації намалювали шаблюку і кріса, написали, що там і там є їх “гедквортерс” — ніби головна квартира команди, — і такою печаткою нераз припечатують листа, яко-го до Вашингтону висилають.

З початком війни, як в Америці розгорілась воєнна психоза чи гарячка, несумлінні писаки кинули на українців в Америці страшний наклеп, що українські саботажники висадили у воздух фабрику в Кенвіл, Н. Дж. Всюди проти наших робітників пішла нагінка. Чимало наших робітників викинено з праці. Агенти Еф-Бі-Ай зачали вганяти по наших людях і т. п. Що на це зробили наші церкви, наші союзи, наші великі політики, наші редактори і професори?!

Всі наші мудрагелі і патріоти поховались у мишачі

діри і ані не писнули, як наших людей викидали з роботи або як їх як підозрілих шиканували.

В той час я при фінансовій допомозі православних церковних громад Ньюарку і Байону видав заяву про українців в Америці, якою, кого можна було, засипав — в обороні наших людей.

У відповідь на мою заяву я одержав два листи від сенатора Барбура та від Департаменту Юстиції.

UNITED STATES SENATE
Washington, D. C.

September 26th, 1940.

Dear Dr. Klodnycky:

Thank you very much for your letter of September 19th, and you may rest assured that I quite understand and appreciate your attitude in regard to the scurrilous accusations so unjustifiable as to state that the Ukrainians caused the Hercules explosion in Kenil, New Jersey.

I have always had the utmost regard for the fine calibre of American citizen which the Ukrainian people make, and you may rest assured that in my mind, and that of others, I am sure, rests no doubt of their fine sense of loyalty to this great country of ours.

With kind personal regards,

Sincerely yours,

W. WARREN BARBOUR.

DEPARTMENT OF JUSTICE
Washington, D. C.

October 21, 1940.

Reverend Dr. V. Klodnycky
Ukrainian Orthodox Church
675 South 19th Street
Newark, New Jersey

Dear Sir:

The Department acknowledges, by reference of the President, the receipt of your communication of recent date concerning accusations which you allege have been made against Ukrainians.

Please be advised that the statements contained in your letter have been carefully noted.

Respectfully,

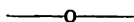
For the Attorney General

O. JOHN ROGGE
Assistant Attorney General

“Думаємо, що в нашому суспільстві так є, що ми не маємо ні ідеального й геніяльного проводу, ні ідеальної народньої маси. І як провідники, так і маса мають

багато аргументів, щоб виправдувати свої недомогання. Просто тому, що як “провідник” так і “звичайний” громадянин нічим не різняться, коли іде про щоденну тяжку працю на хліб насущний. Як один так і другий мусять не так працювати, але просто гарувати, щоб заробити стільки, щоб можна було зліпити кінці до купи і хоч трохи по людськи жити. Тою працею, що тягнеться десятками літ, знесилені як ті, що ніби їх загал має за “провідників”, так і ті, що належать до загалу і працюють тяжко по фабриках, а по праці час від часу вдумуються в те, що треба щось робити, щоб піднести наше культурне чи політичне життя на вищий ступінь.”

Був я тоді в справі Hercules Plant в Kenvil, N. J. в Вашингоні і з покійним сенатором Барбуром зайшов до Стейт Департаменту. Там мені урядовець показує того листа з військовою печаткою, і питає: “що це таке, що то за мілітарна організація, про яку в Європі пишуть, що вона вишле пару тисяч війська до війни, що вона Гітлерови має служити, скажи мені?” Я йому відповів, що це наші старі хлопці бавляться у військо, що з них такі вояки, як з клоччя батіг, що їх найважливіші військові маневри відбуваються звичайно коло бари. Коло бари стоїть половина того війська з грішми, а друга половина стоїть далі від бари і чекає, щоб хто зафундував. А коли хто говорить, що тут є пару тисяч українського війська, то це такий обман, що тільки наївний чоловік може в це повірити.



КОМЕДІЇ ІЗ КАРПАТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ

Пригадайте, як то з Америки возили прапор аж на Карпатську Україну і пригадайте, як з Європи повернув один з наших “непомильних провідників”, і на вічу в Нью Йорку людям оповідав історію про себе. З тої історії всі мали зрозуміти, що коли б Др. Мишуга не був поїхав до

Європи, то не було б Карпатської України і о. Волошин не був би став прем'єром і президентом. Виходило з тої історії, що навіть той о. Волошин не знав, що робити, але у Відні з великої книги молився і плакав, а наш український дипломат з Америки над ним стояв і, також плачучи, його розважав.

Таку політичну січку американські українці приймали за суцщу правду і коли хто дав доляра на народну справу, то підтягав ремінь і випростовувався, бо, мовляв, я також помагаю Україну будувати.

Нарешті, виходить таке, що тямущий чоловік мусить спитати: що то за Божа кара, що посеред інших національних груп в Америці як це видно з газет і заяв відповідальних провідників, що там політику ведуть люди зі здоровим розумом, а в нас така суматоха і тандита?

В цій національній групі, про яку я говорю, провід ведуть засліплені дефітісти, вічні плаксії, але за свою умову суматоху і за свої вічні плачі вони жадають від народу і признання і заплати. Ми плачемо, — кажуть вони — а ви українські патріоти платіть, бо за дурно плакати не будемо!

В цій групі провідниками є люди, що рахують себе за "західно-європейців" і тому вони дуже похопні орієнтуватись на сили тої "західної" Європи. Ніде правди діти, що поки Америка вступила до війни, вони орієнтувались на Німеччину, бо Німеччина на заході. Коли ж Америка пішла війною проти нацистичної Німеччини, коли стало ясно, що фашистська Німеччина, як найбільший ворог України, буде розбита, вони скоренько відхрестилися від того "заходу", намагаючись за всяку ціну заховати фашистські кінці в воду.

Але це не значить, що ті "наші лідери" залишилися без всякої орієнтації. Ні, без того, щоб не бути в когось в хвості, щоб не бути в когось на припоні, вони не можуть жити, бо не хочуть йти враз з українським народом.

Тепер “наша” національна орієнтація на польський шляхецький уряд з Лондону. Того польського розуму нашим лідерам і редакторам позичив професор Чубатий, — польський професор українського роду, вірний сторонник римського католицизму і політики папи, що взяв в оборону польську шляхту. Кажу ясно “польський професор”, бо ж професором він став з призначення польської влади після того, як зложив тій польській владі присягу вірності.

Колись, бувало, як стане говорити на вічах і “здвигах” др. Мишуга, то здавалось, що в нім воскресає дух Івана Гонти. Здавалось, що цей наш непомильний лідер язиком чисто зсіче всю польську шляхту — за неволю, за гнет, за пацифікацію українського народу, за ревіндикацію українських церков. Та як тільки проф. Чубатий дав д-ру Мишугі понюхати трохи польського ультра-монтанізму та польської орієнтації на західну Європу, то гої вже починає старопольську пісню співати “кохайми сен” — з Польщею, мовляв, будемо спільно терпіти, і з Польщею разом будемо Україну будувати.

Ось так люди, яким море по коліна, політику роблять, ніби політичні меморандуми складають. Читайте, що вони пишуть, слухайте, що говорять і ви не зміркуєте, яке іменно їхнє політичне “Вірую”, — не зміркуєте, бо вони ніякої лінії не мають, вони не знають чого хочуть, до них можна приложити слова “народе без пуття, без чести і поваги”.

2. ПРО-РАДЯНСЬКІ СИМПАТІ

Є ще другий національний табір посеред американських українців. До нього належать люди, які не можуть погодитися зі суматохою і злочинністю попереднього табору, але також не можуть уважатись комуністами чи комунофілами. Я теж до того табору належу. Це люди, які виразно визнають, що Радянська Україна є українська дер-

жава в Радянському Союзі. Вони радіють цим, що нарешті наш нарід не є всесвітньою загадкою, про яку треба було чужинцям давати масу пояснень, що все ж таки не помагали. Вони радіють, що нині про Україну знає й говорить увесь світ, а Україна говорить до світа. Вони радіють, що після страшної заверюхи, якою є Друга Світова Війна, в межах Радянської України опинились всі українські землі. Вони Богу дякують, що на українських землях навіки скінчився польський гнет, румунський гнет, мадярський гнет. Вони без застережень радіють, що Україна на наших же очах виростає в велику силу, яку визнаємо не лише ми, але визнає цілий світ. Вони радіють, що нині представники Радянської України, як рівні з рівними, засідають з представниками інших націй на міжнародній конференції в Сан Франсиско. Цей табір держиться такого погляду: Може, й так, що на Україні є певні недомогання; нехай і так, що ми не цілком згідні з цим суспільним ладом, на якому сперта її структура, — але не зважаючи на це все, вони кажуть, що цілий світ знає, що Україна встала, Україна воскресла, Україна є!

Американський сенатор Г. Александер Смит сказав дня 22 квітня ц. р., на прийняттю влаштованому в його честь в Ньюарку, такі слова:

“Немає в світі нічого абсолютно завершеного. Ви, українці, не можете сподіватись, що на тих землях, де ви родились, вже запанували гаразди на сто процент. Ваш нарід в ці бурхливі часи осягнув дуже багато, бо ви стоїте на передодні того тріумфу, що Україна буде мати своє представництво на міжнародній конференції в Сен Франсиско, і ваш нарід буде признаний “де факто і де юре” (фактично і законно) державним народом.”

Ця заувага американського сенатора зробила на приєвних делегатів Українсько-Американської Горожанської Ліги стейту Нью Джерзі таке глибоке і потрясаюче вражіння, що багато їх з радості плакали. Кожен з них уявляв

собі, що на протязі більш 600 років Україна не була державою, що більш 600 років світ говорив про нас, що “ми не ми”, бо одні казали, що ми “хахли” — плем’я російського народу; інші вважали нас якимсь напівдиким племенем, що не має ані історії ані назви, ані тата, ані мами. Про себе скажу, що сьогодні я краще чуюсь; що сьогодні я можу сказати, що я, американський горожанин, походжу не з якогось степового племені, що не має назви, не має місця в історії, а мусить бути рабом і погноєм для інших, визнаних народів, але я походжу з державного українського народу, якого території на всіх мапах вгрізно названі Україною, якого герої-борці допомогли культурному світові розвалити нацистську потвору. Коли я сьогодні кажу американцеві, що я Українець, то він мене розуміє, бо сьогодні малий учень американської школи знає, що Україна є, що український нарід є, що українська держава є!

АНАЛІЗА ДЕРЖАВИ

Відходячи на момент від вище сказаного, подумаймо над цим, що таке є держава будь якого народу, та з яких елементів вона складається. Державознавство знає ось таке определение держави:

Держава це фізично-моральне тіло, яке складається з території, населення і державного уряду.

Чи має українська держава усі ці три атрибути? Відповідаю на це питання:

1) Територія Радянської України складається майже з усіх етнографічних українських земель, тобто, земель заселених українським народом. Можна додати, що поза її межами залишилась частина Лемківщини та Холмщини, але зате нарід Карпатської України вже виявив свою волю бути влученим до Радянської України. Беручи назагал, Радянська Україна зібрала під свої крила майже всю нашу

національну територію. Отже, наша держава має перший атрибут державності, тобто територію.

2) Другий елемент української держави є населення, якого нараховують різно --- від сорок до п'ятьдесят мільйонів. І цей другий атрибут Радянська Україна без сумніву має.

3) Третій елемент державності це державна влада, по американськи government. І владу свою Радянська Україна має, бо має уряд у Києві, локальні уряди в кожній області аж до села включно. Радянська Україна має свою Конституцію, свій державний герб і свій державний прапор.

Оже, Радянська Україна є держава в повнім значенню того терміну.

Радянська Україна має армію, яка в часі цієї війни відіграла колосальну ролю в світі. Вже в цьому 1945-ому році Українські Армії перейшли Румунію, Угорщину, зайняли Карпатську Україну і Словаччину, зайняли Відень, дійшли до Альп, до ріки Лаби і т. д. а безсумніву, разом з іншими арміями Радянського Союзу, допомогли нашій Америці, Англії й іншим Об'єднаним Націям стерти на порох залізну армію нацистської Німеччини.

Українець в 1945 році це вже не наемний вояк армії Яна Собеского, який оборонив перед Турками Відень і Європу. Українець 1945 року це воїн Радянської України, яка, у складі все-радянської армії, допомогла Америці і Англії розторопити нацистську загрозу і започаткувати в Європі нову еру.

На початку цього розділу ми підкреслили, що українська держава це фізично-моральне тіло, яке складається з трьох елементів. Чому державознавство називає державу фізично-моральним тілом? Державознавство називає державу фізично-моральним тілом тому, що **кожна держава, в даному разі її народ, мусить мати ще культурні і мо-**

ральні цінності, а також свої національні традиції, щоб могла жити.

Немає ніякого сумніву, що такі культурні цінності нарід України має. Він має свою культуру, має свою цивілізацію і ті цінності він боронить. Українець Радянської України свою Україну любить і хоче, щоб її сила була видна аж над рікою Лабою, на альпейських горах. Українець і українка — громадяни Радянської України — не пішли на співпрацю з нацистським наїзником, але одні пішли в армію, а другі в партизани, щоб своїми грудьми і своїми руками захищати рідну землю від лютого ворога. На танки, на багнети, на тортури, на шибениці йшов нарід тої нашої України, — старці, жінки, молодь, діти, — у німецькі кайдани заковані, в тюрми запроторені, на вогни печені, — скільки їх тисяч, — а це найвеличніший доказ, що в того народу є воля, є хотіння, щоб Україна перемогла, щоб Україна жила.

Радянська Україна є для мене доказ, що мій рідний нарід в Європі, нарід, з якого я походжу, великими жертвами і надлюдською, геройською боротьбою засвідчив своє право бути державним народом.

Це не Сталін гнав наших партизанів на німецькі багнети. Це не Мануїльський примусив їх за Україну вмірати. Це вчинила власне та моральна сила нашого народу, сила, котра є зтрибутом нашої держави.

Виявом тієї моральної сили народу і великої любови до своєї рідної землі може послужити твір сучасного українського радянського поета Володимира Сосюри, який безперечно висловлює волю народу Радянської України. Варто навести тут цей твір.

ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ!

Любіть Україну, як сонце, любіть,
Як вітер, і трави, і води,
В годину щасливу, і в радості мить,
Любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її, вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.

Без неї — ніщо ми, як порох і дим,
Розвіяний в полі вітрами...
Любіть Україну всім серцем своїм
І всіма своїми ділами.

Для нас вона в світі єдина, одна,
Як очі її ніжно-карі...
Вона у зірках, і у вербах вона,
І в кожному серця ударі.

У квітці й пташині, в кривеньких тинах,
У пісні у кожній, у думі,
В дитячій усмішці, в дівочих счах,
І в стягів багряному шумі...

Як та купина, що горить — не згора,
Живе у стежках, у дібровах,
У зойках гудків, і у хвилях Дніпра,
У хмарах отих пурпурових.

В огні канонад, що на захід женуть
Чужинців в зелених мундирах,
В багнетах, що в тьмі пробивають нам путь,
До весен, і світлих і ширих...

Юначе! Хай буде для неї твій сміх,
 І сльози, і все, до загину...
 Не можна любити народів других,
 Коли ти не любиш Україну.

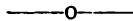
Дівчино! Як небо її голубе,
 Люби її кожну хвиину...
 Коханий любить не захоче тебе,
 Коли ти не любиш Україну.

Любіть у труді, у коханні, в бою,
 В цей час, як гудуть батареї...
 Всім серцем любіть Україну свою, —
 І вічні ми будемо з нею.

Володимир Сосюра.

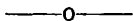
Осьтакі є погляди тої національної групи посеред американських українців, до якої я належу. Вони не говорять, що з їхньої точки погляду Радянська Україна вже є на 100% ідеальною. Вони бажали б, щоб в житті Радянської України прийшли певні реформи й зміни і вірять, що такі прийдуть в міру розвитку державного життя України. Вони не є комуністи. Але вони є скрізь в українських громадах. Кажу скрізь, бо близько живу до народньої маси. Ніде мені не траплялось чути, щоб наш пересічний український робітник, фермер, чи дрібний бизнесмен в Америці сумував з того приводу, що в Радянській Україні зібрані всі українські землі. Ніде я ще не чув, щоб наш пересічний американський українець хотів, щоб Львів та Дрогобич належали до Польщі та щоб польський уряд в Лондоні знову повернув польських ділчів у їхні маєтки на українських землях. Нігде я ще не бачив, щоб наші люди плакали, або сумували з приводу того, що радянська

влада на Україні відобрала від польських магнатів землі, якими вони володіли, і передала їх в вічне користування селянам. Не вірять також наші українські люди, що проф. Чубатий з польськими панами з Лондону українську державу збудує. Бо, пересічний американський українець знає, що українська держава вже є. Він вірить, що ніякий виронок не має права перед світом верещати, що нема України, або перед світом репрезентантів України шкалювати, або по під пороги різних пресових агенцій лазити і нікчемні пропозиції до тої преси подавати, що українську державу треба розвалити.



3. РАДЯНСЬКІ СИМПАТИКИ

Третя група посеред американських українців без ніяких застережень симпатизує і твердо вірить у Радянську Україну, живе переконанням, що радянський лад вповні задовольняє найширші маси українського народу. Вона цілком солідаризується зі всіма потягненнями Радянської влади на Україні та обстоює найміцніший союз Радянської України зі всіма іншими республіками Радянського Союзу. Ця група числом не надто велика, однак надзвичайно жива, рухлива і дисциплінована. Люди цієї групи покликаються на Шевченка і Франка, які заповідали воскресення України та місце для неї “в народів вольних колі”, радіють, що на Україні зметено панування поміщиків, скасовано упривілейовані класи, що нині Україна дійсно “без хлюпа і пана”.



УКРАЇНСЬКИЙ ОРЛЕМАНСЬКИЙ

Міг би хтось поставити питання: чому це я намагаюсь менш-більш докладно проаналізувати симпатії американських українців і згідно з ними поділити їх на три

головні угруповання у відношенні до подій на Україні. Роблю це з морального, громадського обов'язку:—як українець по походженню, як інтелгент, що не має права промовчувати правди, як священник, що не раз говорив про обов'язок любови до свого народу, про обов'язок за правду постояти. Видаючи меморандум у справі лінії Керзона, я був свідомий того, що некритичні люди, торгаші, безхребетники і політичні спекулянти кинуть на мене камнем та будуть старатись всім способом настроїти проти мене одурених ними людей. Так і сталося, — попри всі інші назви мене назвали ще й українським Орлеманським. Кладу натиск на цю назву, кинену мені в лице злісно і з погордою, бо це, іменно, аж надто яскраво доказує, як близько своїми поглядами стоять наші політичні попсуймайстри до політики польських шляхтичів.

Орлеманський — це польський католицький священник, що його поїздка до Радянського Союзу наробила такого великого галасу в католицьких кругах, а головню посеред польської консервативної маси. Поміж польським духовенством Орлеманський є може єдиний “білий ворон”, який одверто сказав, що Польща не має права до українських земель. що лінія Керзона кривди Польщі не робить.

Можна ще зрозуміти, чому на нього так люто накинулись всі вшехполяки, вся шляхта “родова і ходачкова”. Але скажіть, з якої це речі Орлеманського так страшно зненавиділи наші політичні спекулянти? На це питання є лишень одна можлива відповідь: ті люди з національного табору, ті конгресовці, ті редактори від Джерзі Ситі до Вінніпегу занадто засліпились думкою про спілку з польським урядом в Лондоні, думкою, що цей збанкrotований, безсильний, але реакційний і вшехпольський уряд збудує їм таку Україну, якої вони тут, в Джерзі Ситі і в Філадельфії хочуть. Тому то вони разом з Розмареками давай ляяти о. Орлеманського. Орлеманський поляк, але він каже, що Польща не має права до української землі. За те його

польські шовіністи лають. — Наші Мишуги, Катамаї, Стечишини, Галани, Цегельські, і т. д., також б'ють Орлеманського за те, що він каже, що Польща не має права до української землі. Вони мене перехресшують на Орлеманського тому, що я теж кажу, що Польща не має права до української землі. Отже бачите, куди завели політичні сліпці велику частину української громади в Америці! Не дарма ж привіз проф. Чубатий варшавської та ультрамонтанської чемериці до Америки. Тут знайшлися такі політичні птиці, що ту чемерицю видзьобали і тепер їм блища і миліша та шляхецька Польща, яка вже ніколи не встане, яка на наших очах конає, ніж Радянська Україна, яка ожила, воскресла і своїми подвигами та славою увесь світ заповонила.

ПОЛОНОФІЛЬСТВО. КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ.

Так званий Український Конгресовий Комітет також видав свій меморандум. Видав його після того, як стало відомим, що на конференції в Ялті прийшло до порозуміння між Америкою, Англією і Радянським Союзом щодо границі між українськими й польськими землями. Основою того порозуміння стала лінія Керзона.

Що ж кажуть в своїм меморандумі дефітисти з Конгресового Комітету про ту лінію Керзона? Нічого ясного вони не кажуть, але крутять, мелять, філософують в такий спосіб, що кожному ясно, що їм лінія Керзона не подобається так само, як вона не подобається польським панам і підпанкам з Лондону.

Вони в тім меморандумі домагаються, щоб Америка і Англія відірвали Радянську Україну від Радянського Союзу і прилучили її до Західної України, чи щоби західноукраїнські землі, над якими панувала Польща, зробити нібито осібною державою.

В який же спосіб можна це зробити? А дуже просто!

Генерал Мишуга, і адмірал Чубатий, і цілий той генеральний штаб Конгресового Комітету жадають, щоби Америка і Англія вислали свої армії на Україну і щоб під наглядом тих армій було там переведене голосування, яке вкаже, куди нарід України хоче належати.

Той політичний проект наших геніяльних партачів нагадує мені Івася з Матвійчукової читанки. Той маленький Івась хотів полетіти до місяця, якщо не на літаку, то бодай на кочерзі.

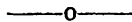
Конгресові дипломати навіть не думають, що означає, чим пахне їхній проект. Вони, оті всі професори, екс-посли, екс-амбасадори не здають собі справи з того, що нехай би Америка чи Англія лишень заікнулись, що вони вишлють свої армії на Україну для переведення плебісциту, для відірвання якоїсь складової частини Радянської України, то це значило б, що вони починають Третю Світову Війну.

Америка дала “ленд-лізом” біліони доларів на ведення війни проти нацистської спілки. Америка напружує нині всі сили в тому напрямі, щоб закріпити добрі, приязні взаємовідносини зі своїми союзниками. Покійний президент Ровезелт, хоч хворий, майже на передодні своєї передчасної смерті, їде до Ялти і там разом з Чорчиллом і Сталіном вирішує справу українсько-польських кордонів в інтересі українського народу і світового мира. А наші невіжі, наші наївні політичні партачі дурять себе і дурять нарід, що це рішення можна звалити і викликати війну між союзними державами. За гроші обдурених людей вони наймають для своєї політики якогось пана Виліяма Чемберлена, щоб він говорив про українську справу, — того самого Чемберлена, який так гаряче служить польському урядові в Лондоні, того самого Чемберлена, який кричить що Польщі діється страшна кривда, бо вона тратить українські і білоруські землі. Чемберлен, на сторінках реакціної аймерикансь-

кої преси плаче, що Західна Україна — це чисто польська територія. Того самого Чемберлена наші конгресові політикани наймають як мозок, що має щось розумного для України видумати, що має Україну боронити. Є така казка, в якій говориться про гуцула, що купив собі у цигана вовка, щоби вовк стеріг йому вівці. Вовк дуже радо пішов на таку рообту, але з овець залишились тільки хвостики.

Як би ви не дивились на тих конгресових політиканів, — чи вони з Джерзі Ситі, чи з Філадельфії, чи з Торонта, чи в Вінніпегу, — то всі вони живуть купованим розумом. Їхня акція безглузда, нікчемна, підла і для України надзвичайно шкідлива.

Український нарід 600 років боровся, щоби вийти на арену історичного життя, щоб здобути ім'я, щоб дістати признання “де факто” і “де юре”, а наші політичні хлопчачки посилають якусь делегацію до Сан Франсиско, щоб зложила перед світом заяву, що України нема і що 45-мільоновий український нарід не є державним народом. Яка ганьла, який сором! Як низько треба впасти людям, щоб післати пару осіб для заперечування права делегатам з України, які репрезентували десятки мільонів українського народу, тоді як Шумейко міг представляти тільки Мишугу, а Мишуга в свою чергу представляє тільки себе, тоді як Катамай представляє тільки тінь помершого Скоропадського.



ФАРИСЕЙСЬКИЙ МЕМОРІЯЛ У. К. К.

“Свободє” з 6 червня ц. р. надрукувала меморіал про українську справу, який Український Конгресовий Комітет, а зглядно його делегація складена з пп. Степана Шумейка, Богдана Катамая, проф. Олександра Грановського і Івана

Петрушевича передала дня 15 гравня комусьтам на міжнародній конференції в Сан Франсиско.

Читаючи цей меморіал, я відчув глибокий душевний біль, біль за ту мізерність, яка віяла з нього. Я намагався схопити ідею того меморіялу, зрозуміти напрямну політичну лінію цих людей, які важились такий документ предклати конференції, але даремне.

В той час, коли світ визнав Україну державою рівною з рівними, а її делегацію законним представництвом поряд з 49 іншими націями, меморіал Конгресового Комітету каже, що “нема справжнього українського представництва на міжнародній конференції”, що “сьогодня український нрід, не зважаючи на своє геройство й жертви найшовся в національній неволі” і що “ця правда відноситься не лише до величезної більшости цього населення, що ще перед війною знайшлася під Совітською Росією, але й до тих українців, які перед війною були під Польщею й які в наслідок рішення в Ялті про границі по лінії Курзона тепер опинилися під Совітським режимом”.

Читаємо далі в тім меморіялі:

“В наслідок цього Україна стала ще раз болячкою Східної Європи”.

Наведені цитати конгресового меморіялу мали переконати Стетиніюса й Ідена, що даремне вони засідають з Мануїльським та іншими членами української держави, — такої держави нема і її представництва нема. Яка убогість цих панів. Тоді, коли саме Україна повстала перед світом у своїй силі, коли, об'єднавши всі свої землі і цим самим залагодивши багато спірних питань зі своїми сусідами, цю об'єднану, сильну і прекрасну Україну, що є зараз одною з найбільших держав в Європі, наші недорослі політики називають “болячкою Європи”. На мою думку то не Україна є болячкою, але смородними болячками на тілі амери-

канських українців є ті, які їздили до Сан Франсиско заперечувати існування України.

Не знаю, що делегація Конгресового Комітету сподівалась зробити цим меморіалом? Адже всі чотири “дипломати” з Конгресового Комітету на конференції не засідали і ніякої участі в ній не брали. Та невже мали вони їхати до Сан Франсиско за народні гроші на те, щоб Україну обріхувати? Невже думали вони, що представники 49 держав будуть вимагати, щоб делегація Радянської України була прогнана з конференції, а на її місце щоб засіла делегація з Джерзі Ситі і Філадельфії? Невже вони думали, що з конференції усунуть міністра закордонних справ Радянської України Д. З. Мануїльського, а на його місце посадять пана Шумейка або Катамая? Невже вони думали, що конференція кине на сміття заяву уряду Радянської України, а буде чекати на заяву п. Мишуги, п. Чубатого і п. Чемберлена? Чи залишилось в цих людей ще хоч троха здорового глузду, коли вони поплентались до Сан Франсиско з такими божевільними думками?

Застановімось далі над закінченням того нікчемного меморіалу. Сказано там, що для того, щоби Україна не була в майбутньому “болячкою Східної Європи”, то треба зробити справедливу розв'язку українського питання. Цитую зі “Свободи”:

“єдиною і справедливою розв'язкою українського питання може бути це, коли б дозволити українському народові стати на його столітній свободолубивій традиції й дати йому можливість відбудувати свою Українську Народню Республіку зперед чверть століття, основану на традиційних демократичних засадах і дозволити йому жити в мирі, безпеченстві й близькій господарській співпраці з сусідніми державами”.

Що це значить? Значить це, що Конгресовий Комітет дає через свою делегацію пораду секретареві стейту Сте-

тиніюсові, щоб він старався від союзника Америки — Радянського Союзу — відірвати Україну, ту Україну, яка своїми арміями і партизанами допомгла Америці й Англії розторошити нацистську Німеччину.

Трохи даліше автори того божевільного меморіалу мабуть схаменулись. Вони зреклись свого домагання і кажуть так, — цитую далі зі “Свободи”:

“Тому, що конференція в Сан Франсіско, як виглядає, виключає можливість навіть обговорення природних прав українського народу до його національної незалежності, вона повинна зробити в цій справі принаймні те, щоб узяти під розтагу долю бездержавних народів під чужинним ярмом, особливо цих, що найшлися під пануванням тоталітарних держав, зокрема Українців”.

Далі меморіал радить державним мужам, зібраним на конференції в Сан Франсіско, створити Раду Охорони. Цитую далі зі “Свободи”:

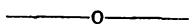
“раду, якаб функціонувала як оборонець бездержавних народів і якої обовязком булоб наглядати, щоб постанови Хартії національних прав для бездержавних народів в чартері були виконувані членами міжнародної організації”.

На ділі ця порада значить ось що: міжнародна конференція в Сан Франсіско, складена з представників Об'єднаних Націй, мала б, на прохання делегатів Конгресового Комітету в Америці, створити якусь понад-суверенну поліцію, яка правила б одною з великих союзних держав — скажім ясно — Радянським Союзом.

Хто бодай трошки визнається на політиці, тому раджу уважно перечитати той меморіал конгресових делегатів, щоби переконатись, яке політичне божевілля, яка темнота, яке незнання, яка бездонна наївність заволоділа мозками людей, як! намагаються здобути патент на спасителів

України, які з Джерзі Ситі чи з Філадельфії хочуть правити українською державою.

Конгресові делегати побули в Сан Франсіско кілька тижнів і вже, Богу дякувати, повернули домів. Чекаємо з цікавістю, щоб “Свобода” і “Америка” помістили відповідь держав світу на той нещасний меморіал.



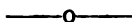
ЗАВОРОЖЕНА МАСА ТА БОЯЗЛИВА ІНТЕЛГЕНЦІЯ

Оцеї реферат я читав одному з моїх приятелів, людині освітній, одначе людині відмінних від моїх поглядів. Мій приятель вислухав реферату і сказав мені ось що:

“Друже, ваша промова збудована логічно, ви висловлюєте ваші погляди сміливо, ясно і широко. Однак, справа, яку реферуєте, є дуже непопулярна. Наш загаль не любить, щоб йому хто будь говорив правду. Наш загаль є дуже консервативний. Його тяжко зрушити з місця. Його тяжко переконати правдою, бо він звик до блофу. Його літами гчили вірити в ті сни, які снувались в головах патріотичних блоферів. Його так вчать тепер. От, дивіться, друже: сьогодні світ йде до тривалого мира, а наші політикани з незакритою радістю шепчуть народові, що прийдуть нові, щасливі, радісні дні для України — тобто нова світова війна. Воювати то вони не підуть, але народові кажуть: Тіштеся люди, війна буде і аж тоді будемо мати українську державу. Чекайте на ту війну, як на спасення. Що ним злочинцям до того, що Україна втратила в цій війні поверх 10 мільйонів людей? — А як на це реагує нарід? Нарід не застановляється над тим, що значила б ще одна світова війна. Нарід не думає про це, що нова війна знову зруйнувала б українські землі, знову ріками плила б українська кров, знову горіла б українська земля.

“Нарід наш в Америці живе розумом Мишугів, Катамаїв і

Чубатих і не застановляється над тим, що в такій війні знову крізались би його діти десятками тисяч і мільонами, так як і в теперішній, ще не скінченій війні. От як маються справи. Одна війна не скінчена, а наші нетямущі, нікчемні політичні партачі і злочинці вже нової війни чекають. — А наша інтелігенція, хоч її мало, — боязлива, вона буде в душі признавати вам рацію, але щоб не стратити популярности посеред консервативної маси, буде на вас юдити людей. Навіть ваші колеги по званю, — священики, — в душі з вами погодяться, але явно з вами не підуть, а скорше і радше будуть підюджувати проти вас некритичних людей, щоб творилась суматоха. — Отже, — так закінчив свої міркування мій приятель, — отже ваші погляди логічні і реальні, а непопулярні”.



ЩО НАМ РОБИТИ У ВІДНОШЕННІ ДО УКРАЇНИ?

Так, я знаю, що серед консервативної маси мої погляди непопулярні. Я сподівався, що після конференції в Ялті всі американські українці, без огляду на церковну чи партійну приналежність, схаменуться і скажуть: “Дякувати Богу, українські землі будуть тепер зібрані в одну державу”. Я міркував, що американські українці з кожної групи, з кожної церкви виберуть найчільніших людей, а ті зйдуться і спільно будуть застановлятись і радити, і рішати, що нам тепер треба робити.

Перед уміркованою масою американських українців, хочемо ми, чи не хочемо, вперто стоїть те питання: що нам робити в відношенні до тої України, з якої ми походимо, чи з якою наше молоде, тут роджене, покоління зв'язане тою самою кров'ю? — Це питання вимагає нині сумлінної відповіді.

Заки поставлю на це питання бодай частинну відпо-

віль, вважаю за потрібне дати деякі пояснення й зауваги, а саме:

Майже всі українці в Америці є горожани цієї держави. В переважаючій більшості — це добрі, чесні, вірні і конструктивні горожани. Не треба й казати, що наш федеральний і стейтові та міські уряди мають найменше клопоту з американськими українцями. Посеред нас процент злочинних елементів такий малий, що про нього не приходиться й говорити. Нема серед нас которичних генгстерів, нема піяких відомих злочинців, за яких мало б паленіти лице нашого народу. До загалу наших людей в Америці можна сміло примінити назву “собстешел ситизенрі”. А якщо і паленіє нам іноді лице, то не за масу наших чесних, роботящих, патріотичних людей, але за крайню дурноту, безхребетність і безпорадність тих осібняків, що зайняли передові становища в різних організаціях і через те стараються присвоїти собі патент і монополі на ведення української і міжнародної політики.

Ми лояльні горожани Америки. Америка це наша держава, її інтереси є наші інтереси. Вистарчить перевірити лісти наших дітей в озброєних силах Сполучених Держав, лісти ранених, вбитих, полонених, відзначених за героїство, щоб зміркувати, що ми вже вросли в американську землю.

Отже коли хтось каже нам з незатаєною і злісною радістю, що Америка ще піде воювати Радянський Союз, ми йому відповідаємо просто: “це глупе і підле!” Останні дні конференції в Сан Франсіско показали, що найгостріші спірні питання між великими державами, які бажають миру, вирішуються без війни. Напевне наші Конгресові політики — доктори Мишуги, проф. Чубаті чи Катамаї — не заставлять нашу державу виповідати війну Радянському Союзові чи будь якій іншій державі тільки тому, що вони її хочуть. Вони то всякі війни можуть виповідати і з

різними примарами воювати, але, на основі дотеперішніх їх кампаній, можна сказати, що всяку війну, якою вони керують зі своїх крісел, неодмінно програють. Не могли ж вони навіть звоювати єпископів — католицьких і православних. Знаємо, що по кожній церковній баталії йшли перепрошувати їх і в руку цілували. А як так, то де ж їм до війни на суші, в повітрі і на морю?

Ще раз підкреслюю, що я ані комуніст, ані навіть комунофіл. Я американський горожанин, член консервативної республіканської партії, проти якої дійсні комуністи чи комунофіли не раз дуже гостро виступають. Своїми політичними переконаннями я не торгую. Я не та людина, що нині починає боротьбу, завтра, як мене викленуть, кається у свсіх помилках, а позавтра розчиняє нову авантюру. Крім того, я священник певної Церкви, що старався, щоб моя політична діяльність не рефлектувала на Церкву, де якої належу. Не всі мої собрати священники ділять мої переконання. Але це їхній привілей. Мій привілей, привілей вільної людини, в політичних справах мати свої погляди і їх боронити. З тим Церква не має нічого спільного. Все, що я роблю й робити буду на політичній ділянці, що торкається справ народу, з якого походжу, роблю, як один з членів національного табору і як член республіканської партії в Америці.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Як такий, я уявляв собі, що вибрані люди різних українських угруповань в Америці повинні зійтися і виробити певну ясну програму діяльності в відношенні до України.

1. Радянська Україна є держава. Цю державу нашого народу американські українці повинні були привітати, бо це ж вислід довговікових мрій нашого рідного народу. Це зовсім не значило б, що ми приймаємо за свою цю систе-

му суцільного ладу, на якому Радянська Україна збудована. Але це значить, що ми стверджуємо факт, що, мимо всіх перепон, мимо колишніх наклепів російських чорносотенців, що України “не било, нет і бить не может”, мимо того, що царська Росія називала Україну Малоросією, а Польща Малопольскою, — нарешті Україна існує, як держава. Вслід за тим належало американським українцям щиро привітати делегацію Радянської України на конференцію в Сан Франсіско, сказати їй: “Перекажіть нашим братам і сестрам на Україні, що ми, американські українці, в пошані клонимо голови перед безприкладним героїством українських армій, українських партизанів, які помогли скрутити голову німецького змія; перед мільонними жертвами й надлюдськими стражданнями принесеними нашим народом в Другій Світовій Війні.

2. Українські групи в Америці складені переважно з українців, що походять з Західної України. Я зовсім не виключую можливості, що влада Радянської України чи всього Радянського Союзу ставиться з певними хвилевими застереженнями до народу Західної України. Отже, коли ми приймаємо за правдиві чи пів-правдиві ті відомості, які приходять з Європи про недовірливе або й гостре відношення радянської влади до українців на Західній Україні, то зовсім на місці було б безпосередно звернутись до влади Української Держави з такими побажаннями:

“До Радянської України тепер прилучені західно-українські землі, на яких схрещувались різні чужинецькі політичні струї і впливи. Там існують певні церковні і світські установи, для яких ми, американські українці, просимо повної терпимости і охорони. З Західної України німці вивезли багато народу на примусові роботи, загнали примусом до своїх армій; багато громадян відтам вивтікали до західно-європейських країн. Отже, ми тепер в тієї

влади народу українського, просимо виrozumіння для всіх цих людей, просимо дати їм спроможність вернути домів і взяти участь у відбудові мирного життя на Україні. Ми горожани вашої союзної держави Америки, просимо амнесії для всіх політичних втікачів і в'язнів та взагалі такого відношення, яке свідчило б про великодушність Радянської України навіть для тих, що могли бути її хвилевими противниками. Звертаємо увагу на це, що загал українців на Західній Україні радо і щиро вітав армії Радянського Союзу з їх першим приходом на їх територію."

Міркую, що гаке наше звернення принесло б більше добра нашим землякам, як нерозважне і дурне висилання якоїсь делегації до Сан Франсіско, щоб вона обрїхувала державу українського народу.

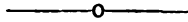
3. Різні групи українського національного табору повинні звернутись з певними дезідератами до представництва Радянської України, скажїм до міністра закордонних справ Мануїльського, в цілі наладнання зв'язків з родинами американських українців, щоб про них мати бажані відомості, щоб їм допомогти, щоб прямо заспокоїти тугу за ними і неспокій за їх долю.

4. Американські українці без сумніву повинні дати всяку можливу поміч рідному народові на Радянській Україні тепер, коли країна відбудовується після нечуваної руїни принесеної німцями і війною. Дотепер виглядає так, що лише ті деякі американські українці, переважно з того табору, що називає себе поступовим, виконують ретельно це діло християнського, людського милосердя, а інші, на приказ джерзіситсько-філадельфійської кліки, не сміють голлодному і неприодітому братові на Україні подати братню допомогу.

Цей факт треба признати і на основі його будувати реальне, розумне і чесне відношення до української дер-

жави, а не виписувати в меморіялах, що український нарід таки далі є нарід бездержавний і “болячкою Східної Європи”.

Найбільша ганьба для американських українців є те, що це іменно на організмі їх життя наросла болячка, яка через необдуману і карколомну політику тих спекулянтів, що від літ несуть розбій в наше життя, лопнула і тепер своїм гноем хоче бризнути на ту Україну, що у морі кровинь і страждань відродилась’



ВАЖКА ФАЗА У РОЗБУДОВІ КОЖНОЇ ДЕРЖАВИ

Я знаю, що за кілька днів преса наших безголових політиканів готова знов накинута на мене з диким вереском, знову буде закидати мені, що я комунофіл, а то й комуніст. Та я знаю дуже добре, що робитимуть це вони тільки тому, що не в силі спромогтися на якийсь порядний аргумент, бо не в силі заперечити тієї правди, яку я пробую розкрити перед нашим народом в Америці.

Тому заявляю, що мій реферат, хоч який довгий, є однак закороткий, щоб в ньому можна проаналізувати еволюцію української державности на протязі останніх 25 років. Цілком не перечу, що на протязі того останнього чверть століття в державницькому житті України були недомагання, братовбивча борня та чисто фізичний натиск з боку тих чинників, які з твердою вірою своїй комуністичній ідеології усували всякі перешкоди, які могли стояти на дорозі до здійснення їхніх планів. Було багато моментів, які потрясли нервами американських українців. Але не треба забувати, що в історії це не є новина. Не треба забувати, що всяка революція, всяка переміна суспільного ладу завсігди платиться ціною великих страждань і жертв.

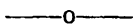
Не треба забувати, що дорога до досягнення державности є довга, важка, нераз жорстока і кривава.

Наша Америка сьогодні виглядає прекрасною. Але вона перейшла важку фазу розвитку, тут також було багато шукань нового шляху, пролилось багато крові у братовбивчій борні, було багато потрясень. Однак, нині ніякий соціолог чи державний муж не нагадує з насолодою цих потрясень і не роз'ятрує старих ран.

Сьогодні я симпатично і з почуттям гордості вітаю державницькі досягнення українського народу, з якого ми всі вийшли. Я констатую факти й аналізую їх так, якими вони являються в світлі мого державознавчого знання. Я не мушу бути комуністом щоб бачити ці факти, і я ним не є. Однак мені, як вільному громадянинуві, вільно в правдивому світлі констатувати й освітлювати явища такими, якими вони є в дійсности.

В Америці мені подобається республіканська партія і американська демократія, — я їх люблю і для них працюю, як горожанин цього краю.

Мені вільно сконстатувати, що український нарід, з якого я походжу, також може любити радянський устрій. Мені вільно в це вірити, бо ж це ясна річ, що нарід, з якого я походжу, не був би боронив так по геройськи, так самовіддано і, скажу, так фанатично своєї радянської держави і її ладу, як би їх не любив.



На закінчення хочу подякувати найперше Вам, Браття й Сестри, що допомогли мені в приготуванні цього віча; Вам, що прийшли і терпеливо вислухали такої довгої промови; дякую тим газетам, які передрукували і прихильно згадали меморандум у справі лінії Керзона, який я видав від імені Українсько-Американської Горожанської Ліги стейту Нью Джерзі; а вкінці мушу подякувати тим нашим політичним спекулянтам, які своїм криком проти того мемо-

рандому заставили мене цим рефератом дати їм прилюдну відповідь.

На закінчення хочу також відізватись і з глибини мого українського серця до Ваших українських сердець: Браття, Сестри, Громадяни! Підете назад до своїх домів, до своїх щоденних занять, до своїх громад і організацій. Ідіть з піднесеним серцем і з тою свідомістю, що ми не є діти якогось невідомого, некультурного племені. Ми є діти великого українського народу, ми є браття і сестри тих українців, які нині живуть у своїй українській державі. Ідіть з тим переконанням, і з тою постановою, що ніхто з нас не спічне, ніхто рук не опустить у праці в кожній організації, в кожній громаді, в кожній родині, у праці, щоб дати братню поміч нашому рідному народові на його з німецької неволі визволеній українській землі! Ідіть з тою постановою, що будемо, в кожній громаді, в кожному гуртку виполовати бурян і терня дефітизму, коріння нзевіри і саботажу, що їх насаджують політичні злочинці, які кажуть, що нема української держави поза ними, що українська держава — це вони.

Ідіть з тим непохитним переконанням, з невмірущою вірою, що український нарід воскрес, що український нарід живе і діє, що український нарід, нарід, з кості і крові якого ми походимо, той нарід нині має свою державу — Радянську Україну! Що цю державу сьогодні визнає український нарід на всій своїй землі, що її визнає цілий демократичний світ, включно з нашою Америкою і що Україна, в братерстві з іншими народами, у “держав вольних колі” станула на шлях небувалого в її історії державного розквіту, сили і слави.

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

Як священник, я прошу Вас, Браття і Сестри, разом за мною повторити слідуючу молитву:

Великий Боже, Отче наших батьків, Отче всіх народів! З глибини сердець приносимо Тобі покірну подяку за те, що здійснилися вікові мрії нашого народу, що розшарпані ворогами наші землі об'єднались, а світ визнав нас державною нацією. Ми дякуємо Тобі, Боже, що не намарне на нашій рідній Україні пролилось море крові і сліз, що не задармо за Україну кляли свої голови наші предки і наші сучасники, що за жертви і важкі страждання наш нарід український нині об'єднаний і має свою державу!

Всесильний Боже! З глибини вдячних сердець приносимо Тобі гарячі моління: Благослови воскресшу державу українського народу, освіти розум його державного провду, бережи Україну — Матір нашу — від всякого ворога і супостата, вчини її могутньою і квітучою, найкращою квіткою в сімі братніх народів, а усім народам землі подай братолюбіє і тихий мир! Амінь.

